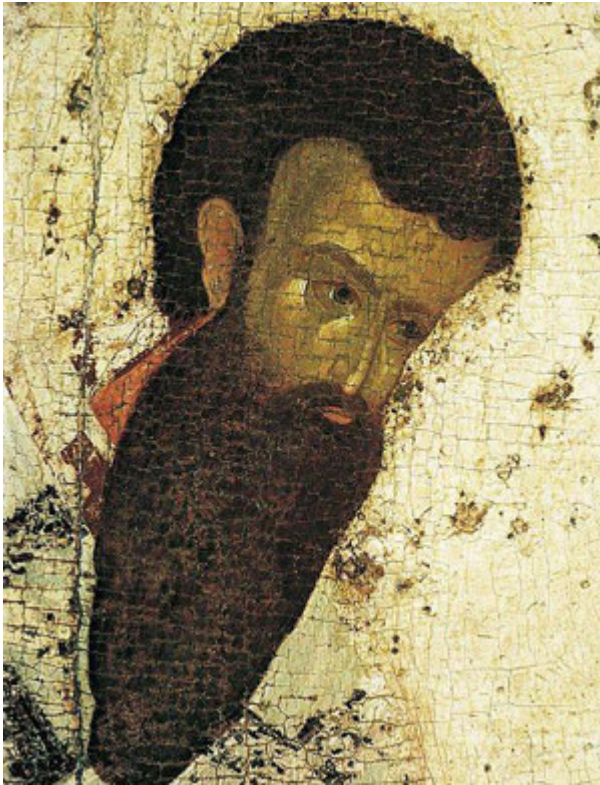


Το καλό κακό: Ποτέ δηλαδή το καλό γίνεται κακό

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)



Πρεσβυτέρου Βασιλείου Σπηλιοπούλου

Σύμφωνα με την διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας η αμαρτία δεν είναι πάντα η ίδια αλλά έχει βαθμούς και στάδια. Τα στάδια της αμαρτίας, όπως μας λέει ο άγιος Νικόδημος ο αγιορείτης στο εξομολογητάριό του, είναι 12. Πρώτος βαθμός της αμαρτίας είναι το να κάνει κανείς το καλό, όχι όμως και με το σωστό τρόπο, αλλά σμίγοντας το καλό με το κακό. Όταν για παράδειγμα δίνει κανείς ελεημοσύνη όχι όμως από αγάπη και συμπάθεια προς το πρόσωπο του συνανθρώπου αλλά από ανθρωπαρέσκεια.

Η διδασκαλία αυτή (περί του αμαρτωλού “καλού”) του αγίου Νικοδήμου είναι φυσικά κοινή σε όλους τους Πατέρες, ο άγιος Νικόδημος όμως την έχει δανειστεί και παραπέμπει στο Μέγα Βασίλειο ο οποίος στην Β ομιλία του για το βάπτισμα (στην ερώτηση Η) ασχολείται ακριβώς με το θέμα αυτό, με τον πρώτο βαθμό της αμαρτίας.

Το καλό, λοιπόν, μεταβάλλεται σε κακό, κατά τον Μέγα Βασίλειο, όταν “το έργον της εντολής, μη ακολουθώντας κατ’ εντολήν του Θεού” γίνεται. Προς αποφυγήν, όμως, της συγκεκριμένης αμαρτίας η Αγία Γραφή περιέχει σε πλείστα σημεία

προειδοποιήσεις όπως “εάν ορθώς μεν προσενέγκης, ορθώς δε μη διέλης, ήμαρτες”(Γεν. Δ, 7), “καν αθλή τις, ου στεφανούται, εάν μη νομίμως αθλήση”(Β Τιμ Β,5). Και ο ίδιος όμως ο Κύριος σαφέστατα έχει πει ότι “μακάριος ο δούλος εκείνος, ον ελθών ο Κύριος ευρήσει ποιούντα ούτως (Ματθ. ΚΔ, 46)” και συνεπώς “ο μη ούτως ποιών του μακαρισμού εκπέπτωκεν”, όπως ο άγιος Βασίλειος λέει.

Και πως μπορεί κανείς να κάνει το καλό και να τηρεί τις εντολές “μη ούτως”; Αυτό γίνεται, πάντα κατά τον Μ. Βασίλειο, κατά επτά τρόπους. Γίνεται δηλαδή ή παρά τόπον – σε μη κατάλληλο τόπο δηλαδή -, ή παρά καιρόν, ή παρά πρόσωπον, ή παρά πράγμα, ή παρά μέτρον, ή παρά τάξη, ή παρά διάθεση.

Και πως γίνεται το καλόν παρά τόπον; Ο Θεός π.χ είχε στην Παλαιά Διαθήκη ορίσει λεπτομερώς ποιές εορτές και γενικώς ποιές εκδηλώσεις θα μπορούσαν να τελούνται εντός της Ιερουσαλήμ και όσοι παραβίαζαν το νόμο αυτό κινδύνευαν, πολύ δε περισσότερο είχε ορίσει ο Θεός τι ακριβώς θα τελείται μέσα στο ναό και φυσικά ούτε τα ορισμένα για την Ιερουσαλήμ ετελούντο σε άλλους τόπους, ούτε όμως τα ορισμένα για το ναό ετελούντο στην Ιερουσαλήμ. Εμείς δε, κινδυνεύουμε να καταπατήσουμε την εντολή του Θεού, παρά τόπον, λέγει ο Μέγας Πατήρ της Εκκλησίας, “εάν τα της ιερωσύνης μυστήρια επιτελώμεν εν βεβήλοις τόποις”. Μάλιστα η πράξη αυτή δηλώνει και καταφρόνηση του ιεουργού προς τα μυστήρια αλλά και σκανδαλίζει τους πιστούς.

Ας μας επιτραπεί να θαυμάσουμε την επικαιρότητα και τη διαχρονικότητα που έχει ο λόγος του Μεγάλου Βασιλείου και, κατ’ επέκτασιν, γενικώς ο λόγος των Πατέρων που είναι λόγος Αγιοπνευματικός. Είναι πολύ δύσκολο να μην έρθει στο νου μας, διαβάζοντας τα λόγια του αγίου, ο απαράδεκτος τρόπος με τον οποίο οι ορθόδοξοι τελούσαν τα μυστήρια στις ολυμπιακές εγκαταστάσεις κατά τη διάρκεια των ολυμπιακών και παρολυμπιακών αγώνων, σε χώρους δηλαδή βεβηλωμένους από την προηγούμενη τέλεση της λατρείας των αιρετικών. Είναι εξίσου δύσκολο, όμως, να μη φέρουμε στη μνήμη μας και την τέλεση των μυστηρίων (ιδιαίτέρως του γάμου) εκτός του καθιερωμένου τόπου, ακόμη και αυτής της Θείας Λειτουργίας, εκτός του Ιερού Βήματος που είναι ο χώρος τελέσεώς της, π.χ. στην ύπαιθρο, χωρίς καμία μάλιστα ανάγκη, ή ακόμα και σε στάδια. Αν η Θεία Λειτουργία είναι – και είναι πράγματι – το μυστήριο των μυστηρίων και αυτό που συγκρατεί τελικά τον κόσμο όλο, οι παρά τόπον, εν τούτοις, ιεουργούντες αμαρτάνουν και σκανδαλίζουν.

Υπάρχει εξάλλου στην ορθόδοξη Εκκλησία και η λεγομένη διάκριση των χαρισμάτων η οποία – στηριζόμενη στο γεγονός ότι όλοι οι Βαπτισμένοι και Μυρωμένοι Χριστιανοί αποτελούμε το Ένα και Μοναδικό Σώμα της Αγίας Εκκλησίας, κεφαλή της οποίας είναι ο Χριστός – διδάσκει ότι για να λειτουργεί το

Σώμα υγιώς έκαστο μέλος πρέπει να μένει στο χάρισμα και στη διακονία του. Η Εκκλησία μάλιστα συνοδικώς έχει λάβει αποφάσεις (π.χ της Πενθέκτης που αφορίζει τους κληρικούς που διδάσκουν “παρρησία”) ακριβώς για να προστατεύσει τα μέλη από “υπερβάσεις” που οδηγούν σε δυσλειτουργία ολοκλήρου του Σώματος. Οι αποφάσεις αυτές βασίζονται, ασφαλώς, στη διδασκαλία των αγίων Γραφών όπως της επιστολής του Αποστόλου Παύλου προς τους Ρωμαίους όπου αναφέρει ότι “καθάπερ γαρ εν ενί σώματι μέλη πολλά έχομεν, τα δε μέλη ου την αυτήν έχει πράξιν, ούτως οι πολλοί εν σώμα εσμέν εν Χριστώ, ο δε καθ’ εις αλλήλων μέλη. έχοντες δε χαρίσματα κατά την χάριν την δοθείσαν ημίν διάφορα...”(Ρωμ.ΙΒ, 4 – 6). Και αναρωτιέται ο άγιος Βασίλειος αφού απαγορεύεται στον καθένα από μας να υπερβαίνει τον “τόπο” του και το χάρισμά του, πόσο περισσότερο πρέπει να διακρίνουμε τους κοινούς τόπους από τους χώρους όπου λατρεύεται ο Θεός.

Ο δεύτερος τρόπος με τον οποίο το καλό μεταβάλλεται σε κακό, είναι όταν γίνεται παρά καιρόν. Εδώ η μαρτυρία είναι η παραβολή των δέκα παρθένων. Οι πέντε μωρές παρθένες γύρισαν στο γάμο αφού αγόρασαν λάδι, η πόρτα όμως είχε κλείσει και ο γάμος είχε αρχίσει, και έτσι έμειναν έξω. Πρέπει, λοιπόν και εμείς να μην αναβάλουμε για κανένα λόγο τη μετάνοια και την άσκηση της ελεημοσύνης και όλων των αρετών διότι μετά το θάνατο δεν υπάρχει μετάνοια και επιστροφή. Οι μαρτυρίες της Γραφής και για το θέμα αυτό είναι πολλές όπως του Σολομώντος “Πάντα καλά εν καιρώ αυτών”(Εκκλ.Γ, 11), του Δαβίδ “υπέρ ταύτης προσεύξεται προς σε πας όσιος εν καιρώ ευθέτω” (Ψαλμ ΛΑ, 6) και άλλες. Πρέπει, λοιπόν, κάθε πράγμα να γίνεται στον καιρό του χωρίς αναβολή και καθυστέρηση, εξαιρέτως δε τα έργα της αρετής για να μη μείνουμε έξω από το Γάμο, έξω από τη Βασιλεία του Θεού.

Τρίτος τρόπος, το παρά πρόσωπον γενόμενο “καλό”. Εδώ μαρτυρεί η περίπτωση του Κορέ ο οποίος τόλμησε να εκτελέσει έργο ιερατικό χωρίς να έχει ιερατική εξουσία και τον κατάπιε η γη μαζί με όλους τους δικούς του. Το έργο, λοιπόν, που θέλησε να εκτελέσει ήταν ασφαλώς καλό, όμως, επειδή οι τελούντες δεν ήταν τα κατάλληλα πρόσωπα, τιμωρήθηκαν αυστηρώς. Παρά πρόσωπον, επομένως, κάνει το “καλό” και αμαρτάνει όποιος σφετερίζεται εξουσίες και χαρίσματα που δεν του έχουν δοθεί. Στην αμαρτία αυτή θέλουμε να ρίξουμε τον πιστό λαό του Θεού, μολονότι εκείνος δεν το ζήτησε, όταν εκφωνούμε τις μυστικές ευχές της Θ. Λειτουργίας, όταν του δείχνουμε τα πάντα τελώντας αυτήν εκτός του Βήματος, όταν οι λαϊκοί κηρύττουν επ’άμβωνος ή ξεματιάζουν ή καθοδηγούν άλλους, όταν οι καθηγητές πανεπιστημίου γίνονται ειδικοί επί της Θείας Λατρείας και άλλα παρόμοια.

Τέταρτος τρόπος είναι όταν το “καλό” γίνεται παρά πράγμα. Και γίνεται παρά πράγμα το καλό όταν π.χ ο Θεός, στην Παλαιά Διαθήκη, ζητά να θυσιάζονται ζώα καθαρά και αυτό δεν τηρείται. Όταν προσφέρουμε στη Θ. Λειτουργία εκτός από άρτο και κρασί άλλα προϊόντα. Όταν προσφέρουμε στο ναό και στη Θεία Λατρεία όχι καλής ποιότητας προσφορές (λάδι, κερι, πρόσφορο, εικόνες ακαλαίσθητες και αντιπαραδοσιακές). Όταν ζητούμε από τους ιερείς πράγματα ιερά ως μαγικά, όπως φυτίλια από τις λαμπάδες του γάμου, αγία ζέση, όταν δίνουμε στους ιερείς εσώρουχα για να “ευλογηθούν” κάτω από την αγία τράπεζα και ένα σωρό τέτοια πράγματα. Παρά πράγμα, τέλος, αμαρτάνουμε όταν κηρύττουμε δικές μας διδασκαλίες που δε συμφωνούν με τις διδαχές της Εκκλησίας, όταν δεν σεβόμαστε τις Παραδόσεις και όταν εξευτελίζουμε και μιαίνουμε ιερά αντικείμενα και σκεύη.

Πέμπτος τρόπος, η παρά μέτρον άσκηση του καλού. Αρκεί, λέει ο Μ. Βασίλειος, για να έχουμε το μέτρο, ο λόγος του Κυρίου “εάν μη περισσεύη η δικαιοσύνη υμών πλέον των γραμματέων και Φαρισαίων, ου μη εισέλθητε εις την Βασιλείαν των ουρανών”. Αυτό, βεβαίως, μπορεί να χαρακτηριστεί ως το κατώτατο μέτρο. Υπάρχει όμως μέτρο και προς τα πάνω. Για παράδειγμα η υπερβολική άσκηση, χωρίς μάλιστα ευλογία του πνευματικού, που εμπνέει η υπερηφάνια, όχι μόνο λογίζεται ως αμαρτία αλλά μπορεί να οδηγήσει στην πλάνη και σε άλλες επικίνδυνες καταστάσεις. Ο άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης, γράφει στην Κλίμακα ότι “είδον ασθενείς ψυχάς και σωμάτων καταστάσεις δια πλήθος πταισμάτων εν τοις υπέρ εαυτάς αγώσιν επιχειρήσας και μη υπενεγκούσας” δηλαδή “είδα ανθρώπους που εξ’ αιτίας των πολλών αμαρτιών επιδόθηκαν, παρά την αδυναμία τους στην ψυχή και στο σώμα, σε υπερβολική άσκηση και δεν τα κατάφεραν”(Περί Διακρίσεως Β, 9).

Έκτος τρόπος της “καλής αμαρτίας”, είναι το “παρά τάξιν” καλό, όταν δηλαδή κάνουμε έργα καλά αλλά με λανθασμένη σειρά. Όταν για παράδειγμα ακούμε το λόγο του Κυρίου προς τον πλούσιο, ο οποίος είχε τηρήσει όλες τις εντολές, “Πώλησον σου τα υπάρχοντα, και δος πτωχοίς, και άρον τον σταυρόν σου, και δεύρο ακολουθή μοι (Ματθ. ΙΘ, 20, 21)” και θέλουμε να ακολουθήσουμε τον Κύριο, να αφοσιωθούμε προς Αυτόν, να ακολουθήσουμε τη μοναχική ζωή ίσως, προτού όμως να έχουμε τηρήσει ούτε μια εντολή και προτού απαλλαγούμε από την αγάπη των υλικών. Πρέπει, λοιπόν, όλα να τα κάνουμε “ευσχημόνως και κατά τάξιν”(Α Κορ. ΙΔ, 40), όλα δηλαδή με μία ασφαλή σειρά. Στο σημείο αυτό θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε ξανά στην Κλίμακα η οποία με πολύ σοφία μας δίνει ακριβώς την σειρά των αρετών και το πως κατακτώντας τη μία πηγαίνεις στην επομένη.

Τέλος, ο τελευταίος τρόπος που μεταλλάσσει το καλό σε κακό είναι όταν κάνουμε το καλό παρά διάθεσιν, όταν, δηλαδή, ελεούμε, ή νηστεύουμε, ή προσευχόμαστε

για “το θεαθῆναι τοις ανθρώποις”. Ο λόγος του Κυρίου στη περίπτωση αυτή ακούγεται σκληρός και φοβερός “ἀπέχουσι τον μισθόν αυτών” (Ματθ. ΣΤ, 5) η και αλλού “αποχωρείτε ἀπ’ ἐμοῦ, οὐκ οἶδα υμᾶς πόθεν ἐστέ, ἐργάται ἀνομίας” (Ματθ. Ζ, 22,23). Επομένως όλα πρέπει να τα κάνουμε προς δόξαν Θεοῦ και όχι προς δόξαν του εαυτοῦ μας διότι “οὐ μόνον μισθοῦ ἐκπίπτει, ἀλλὰ και τιμωρίας ἄξιος ο ποιῶν ἐντολὴν μὴ κατὰ θεοσέβειαν, ἀλλὰ κατὰ ἀνθρωπαρέσκειαν, ἢ τινος ἄλλης ἡδονῆς ἐνεκεν...”. Στο σημεῖο αὐτό, περὶ τῆς διαθέσεως, κατατοπιστικός εἶναι και ο ὕμνος τῆς ἀγάπης του Ἀποστόλου Παύλου (Α Κορ. ΙΓ, 1 -3) ἢ και ο λόγος του ο συγκεφαλαιωτικός “εἰ γὰρ ἄνθρωποις ἤρεσκον Χριστοῦ δούλος οὐκ ἂν ἤμην” (Γαλ. Α, 10). Στο παρὰ διάθεσιν καλὸ πίπτουν ὅλοι βεβαίως οἱ πιστοί, πίπτουμε, ὁμως ἰδιαίτέρως πολλάκις και ἐμεῖς οἱ κληρικοὶ ὅταν τηρούμε σχεδὸν ὅλες τῖς ἐντολές και ἐργαζόμεστε ὅλες τῖς ἀρετές για να “ἐγκλωβίζουμε” τοὺς ἀνθρώπους στο πετραχήλι μας, ὅταν χρησιμοποιούμε διάφορα ἐξωτερικά σχήματα εὐλαβείας κατὰ τὴν τέλεση τῶν ἀκολουθιῶν και τῶν μυστηρίων, ὅταν κηρύττουμε ὄχι για να οἰκονομήσουμε τῖς ψυχές ἀλλὰ για να ἐντυπωσιάσουμε, ὅταν καταπατούμε τὴν τάξη τῆς Ἐκκλησίας για να φαινόμεστε ἐπιεικεῖς ἢ καλοί, και ὅ,τι ἄλλο κάνουμε ἐπιτηδευμένα για να κερδίσουμε τῖς ἐντυπώσεις και τὴ δόξα τῶν ἀνθρώπων.. Στην ἴδια κατηγορία ἀνήκουν ὅσοι νηστεύουν, ὄχι ὁμως προς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰ πάθη ἀλλὰ για λόγους που στηρίζονται σε κοσμοθεωρίες ἀνατολικῶν θρησκειῶν (π.χ ἡ χορτοφαγία τῶν γκουρού) ἢ και για λόγους διαίτης. Ὅσοι, ἀκόμα προσεύχονται για πράγματα υλικά και μάταια ἢ για πράγματα που δὲν ωφελοῦν τὴν ψυχὴ ἀλλὰ ικανοποιοῦν τὰ πάθη και γενικῶς ὅσοι κάνουν το καλὸ με διάθεση να υπηρετήσουν ἰδιοτελεῖς σκοποὺς και στόχους.

Ἀς εὐχόμεστε, λοιπόν, με τῖς πρεσβεῖες του Μ. Βασιλείου, του ἁγίου Νικοδήμου, του ἁγίου Ἰωάννου του Σιναΐτου και ὅλων τῶν ἁγίων να μας διαφυλάξει ο Θεός ἀπὸ το βαθμὸ αὐτὸ τῆς ἀμαρτίας διότι, ὅπως λέει και ο ἅγιος Βασίλειος, “ἐὰν τῖς το κακὸν ἐν προσχήματι του ἀγαθοῦ ποιῇ, διπλασίονος τιμωρίας ἐστὶν ἄξιος” (Ρ.Γ. τόμ. 32, σελ. 397). Ἀς εὐχόμεστε να ἀποφύγουμε τὴν τιμωρία αὐτὴ και να κατορθώσουμε, με τὴ Χάρη του Θεοῦ, τῖς ἀρετές για να ἀπολαύσουμε τὴ Βασιλεία του Πατρός και του Υἱοῦ και του Ἁγίου Πνεύματος. ΑΜΗΝ.

1. Λόγος Β του Μ. Βασιλείου εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα, ἐρώτηση Η (“εἰ εὐπρόσδεκτον ἐστὶ τῷ Θεῷ τὸ ἔργον τῆς ἐντολῆς, μὴ ἀκολουθῶς κατ’ ἐντολὴν του Θεοῦ γινόμενον”) Ρ.Γ, τόμ 31, σελ. 1600

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΡΘΟ

Ἀντὶαιρετικὸν Εγκόλπιον

Πηγή: egolpion.com